EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2018 08 17
COM(2018) 597 final

KOMISIJOS ATASKAITA

EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI IR REGIONŲ KOMITETUI

dėl Reglamento (EB) Nr. 1082/2006 dėl Europos teritorinio bendradarbiavimo grupės (ETBG) su pakeitimais, padarytais Reglamentu (ES) Nr. 1302/2013 atsižvelgiant į patikslintas, supaprastintas ir pagerintas tokių grupių steigimo ir jų veikimo sąlygas, taikymo

{SWD(2018) 395 final}

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI IR REGIONŲ KOMITETUI

dėl Reglamento (EB) Nr. 1082/2006 dėl Europos teritorinio bendradarbiavimo grupės (ETBG) su pakeitimais, padarytais Reglamentu (ES) Nr. 1302/2013 atsižvelgiant į patikslintas, supaprastintas ir pagerintas tokių grupių steigimo ir jų veikimo sąlygas, taikymo

1. ĮVADAS

Europos teritorinio bendradarbiavimo grupių (ETBG), kaip juridinių asmenų, galinčių užtikrinti didesnį bendradarbiavimo iniciatyvų teisinį tikrumą ir stabilumą, paskirtis – didinti Europos Sąjungos sanglaudą, sudarant geresnes teritorinio bendradarbiavimo sąlygas ir sprendžiant susijusius praktinius sunkumus. ETBG turėtų sumažinti problemas, su kuriomis susiduria valstybės narės, o ypač – regionų ir vietos valdžios institucijos, įgyvendindamos ir valdydamos bendradarbiavimo veiklą skirtingų nacionalinių įstatymų ir procedūrų aplinkoje.

Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1082/2006 dėl Europos teritorinio bendradarbiavimo grupės (toliau – ETBG reglamentas)[1] buvo priimtas remiantis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 175 straipsniu, ypač jo trečia pastraipa. Jis įsigaliojo 2006 m. rugpjūčio 1 d., o visapusiškai taikomas nuo 2007 m. rugpjūčio 1 d. Jis iš dalies pakeistas Reglamentu (ES) Nr. 1302/2013[2] atsižvelgiant į patikslintas, supaprastintas ir pagerintas tokių grupių steigimo ir jų veikimo sąlygas.

Pagal ETBG reglamento 17 straipsnį Komisijos tarnybos turi Europos Parlamentui, Tarybai ir Regionų komitetui perduoti šio reglamento taikymo ataskaitą, kurioje, remiantis rodikliais, įvertinamas jo efektyvumas, veiksmingumas, aktualumas, ETBG teikiama Europos pridėtinė vertė ir supaprastinimo galimybės.

2. ETBG PRAKTINĖ VEIKLA

Ką dabar veikia ETBG?[3]

ETBG veikla sutelkta tam tikrose vietovėse, daugiausia – prie Vengrijos, Slovakijos, Prancūzijos, Ispanijos ir Portugalijos sienų. Šių grupių teritorinė aprėptis ypač didelė Vengrijoje. Kai kurios valstybės narės nedalyvauja jokių ETBG veikloje; šiuos skirtumus kai kuriais atvejais gali lemti tai, kad jau įsteigta ir kitokių bendradarbiavimo struktūrų.

2017 m. keturiose ETBG buvo narių iš ES nepriklausančių valstybių. Kadangi ETBG reglamente, iki jį iš dalies pakeičiant, nebuvo aiškiai nurodytos ETBG, susijusios su išorės aspektu, nereikėtų tikėtis staigaus tokių ETBG atsiradimo[4].

Pagrindiniai ETBG tipai:

- tarpvalstybinio lygmens ETBG – šios grupės sprendžia daugiausia vietos ir regionų problemas;

---

1 OL L 210, 2006 7 31, p. 19.

2 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1302/2013, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 1082/2006 dėl Europos teritorinio bendradarbiavimo grupės (ETBG) atsižvelgiant į patikslintas, supaprastintas ir pagerintas tokių grupių steigimo ir jų veikimo sąlygas (OL L 347, 2013 12 20, p. 303).

3 Šis skyrius grindžiamas *2017 m. EGBT stebėsenos ataskaita* (RK, 2018 m.).

4 *ES nepriklausančių šalių subjektų dalyvavimas Europos teritorinio bendradarbiavimo grupių veikloje* (RK, 2015 m.).

- tarptautinio lygmens ETBG – šios grupės apima gerokai platesnes už tarpvalstybinio bendradarbiavimo teritorijas;
- tinklų ETBG – šias grupes sudaro nariai, nesusiję su konkrečia teritorija, ir
- ETBG specialiosioms reikmėms – pvz., skirtos ligoninėms, gamtos parkams, transporto koridoriams ir universitetams.

2017 m. gruodžio 31 d. iš viso veikė 68 ETBG.

Dažniausia ETBG priemonė – nuo 2 iki 20 vietos valdžios institucijų bendradarbiavimas, taikant mažos arba vidutinės apimties bendradarbiavimo struktūras. Antra pagal dažnumą priemonė – tarpvalstybinis bendradarbiavimas, kuriame dalyvauja regionų valdžios institucijos.

ETBG paprastai finansuojamos iš narystės mokesčių, nacionalinių ir regioninių biudžetų lėšomis ir įnašais iš ES fondų, daugiausia – Europos struktūrinių ir investicijų fondų (ESI fondų), tačiau taip pat pagal programas „LIFE“, „Erasmus+“ ir „Horizontas 2020“.

2017 m. padaugėjus narių ETBG aktyviai restruktūrizavosi: iš viso 21 grupė (31 proc.) pranešė apie narių pasikeitimus.

2017 m. pabaigoje jau buvo ruošiamasi įsteigti daugiau nei 20 naujų ETBG. Manoma, kad dėl to ETBG priemonės taikymo sričių gali toliau daugėti.

Motyvacija ir sunkumai, susiję su ETBG kūrimu

Motyvacija[5]

ETBG priemonė buvo sukurta siekiant sudaryti geresnes teritorinio bendradarbiavimo sąlygas ir jį skatinti, kad būtų sustiprinta ES sanglauda. ETBG dažnai pasitelkiamos, kai reikia įtvirtinti ir (arba) sustiprinti bendrąjį (įvairių sričių) tarpvalstybinį bendradarbiavimą. Jomis naudojasi daugiausia vietos ir regionų įstaigos, tačiau ETBG taip pat pasitelkiamos ir tarpregioninio bendradarbiavimo srityje.

ETBG steigimo motyvai skiriasi. Pirma, ETBG steigiama kaip matoma ir nuolatinė teritorinio bendradarbiavimo struktūra, kad padėtų valdyti bendrus projektus, infrastruktūrą ar aplinkos išteklius.

ETBG padeda:

- ➢ diegti integruotą strateginį požiūrį;
- ➢ stabilizuoti bendradarbiavimo struktūras ir užtikrinti veiksmų tęstinumą;
- ➢ didinti bendradarbiavimo skaidrumą ir matomumą ir
- ➢ sudaryti geresnes sąlygas dalyvauti ES programose.

Sunkumai[6]

Kuriant ETBG susiduriama su šiais sunkumais:

- × patvirtinimo institucijoms trūksta patirties ir žinių, susijusių su tuo, kokius veiksmus reikia atlikti;
- × ETBG nariai turi pasiekti bendrą sutarimą dėl darbų turinio ar konkrečių reikalingų atlikti užduočių, be to,

[5] *Europos teritorinio bendradarbiavimo grupė – teritorinio bendradarbiavimo Europoje skatinimo ir gerinimo priemonė* (Europos Parlamentas, 2015 m.).

[6] *Europos teritorinio bendradarbiavimo grupių (ETBG) patirtis*, („Moro Praxis“, 2017 m.).

- skiriasi nacionalinės taisyklės ir nuostatos, pvz., paslaugų pirkimo ir apmokestinimo srityse; ETBG reglamente numatyta galimybė vadovaujantis nacionalinėmis įgyvendinimo taisyklėmis pasinaudoti Europos teisine forma, taigi kiekvienai ETBG reikėtų rasti specialiai tam skirtus, galiojančiais nacionalinės teisės aktais pagrįstus sprendimus.

ETBG ir Europos teritorinis bendradarbiavimas

Pirminis ETBG priemonės tikslas buvo sudaryti geresnes Europos teritorinio bendradarbiavimo (ETB) sąlygas tiek programų, tiek projektų lygmeniu, o tai, be konkrečių projektų įgyvendinimo, apima dar ir programavimą platesne prasme.

Šiuo metu ETB programas faktiškai įgyvendina dvi ETBG: ETBG „Grande Région“, kuri yra „Grande Région“ programos valdymo institucija, ir ETBG ESPON, kuri atlieka konkretų vaidmenį, nes yra vienintelė 2014–2020 m. ESPON programos naudos gavėja ir, atitinkamai, atsako už jos įgyvendinimą[7].

Kai kurios ETBG yra atsakingos už smulkių projektų fondų įgyvendinimą pagal konkrečias ETB programas: ETBG RDV ir ETBG „Via Carpatia“ valdo smulkių projektų fondą[8] savo atitinkamose geografinėse teritorijose pagal Vengrijos ir Slovakijos programą „INTERREG“. Šios dvi ETBG yra vienintelės ETB projektų naudos gavėjos, o ETBG GO įgyvendina integruotą teritorinę investiciją (ITI).

2017 m. 33 ETBG dalyvavo 83-uose ETB projektuose, kuriuose atliko vadovaujančiojo partnerio arba partnerio vaidmenį. ETB veikloje ETBG dalyvauja ir kitaip, pvz., bendrai finansuodamos arba padėdamos įgyvendinti ETB projektus ar programas.

3. ETBG REGLAMENTO TAIKYMO VERTINIMAS

Rinkdamos duomenis, reikalingus iš dalies pakeisto ETBG reglamento taikymui įvertinti, Komisijos tarnybos dirbo glaudžiai bendradarbiaudamos su Regionų komitetu (RK). Pagrindiniai duomenų šaltiniai buvo RK parengta 2017 m. ETBG stebėsenos ataskaita[9] ir pagal užsakymą atliktas tyrimas[10], kuriuo siekta įvertinti klausimus ir rodiklius, išdėstytus būsimo deleguotojo akto dėl ETBG įgyvendinimo rodiklių priede.

Surinktų duomenų analizės rezultatai buvo aptarti ir suderinti su RK.

3.1. ETBG reglamento efektyvumas

Atliekant iš dalies pakeisto ETBG reglamento efektyvumo analizę siekta išsiaiškinti, kaip sekėsi atliekant šį ES veiksmą siekti jam iškeltų tikslų[11]. Pakeitimais visų pirma buvo siekiama:

- supaprastinti ETBG steigimą;
- patikslinti tam tikras nuostatas ir
- skatinti plačiau naudotis ETBG.

---

[7] ETBG „Grande Région“ veikloje dalyvauja Liuksemburgas ir Prancūzija. ETBG ESPON veikloje dalyvauja Liuksemburgas ir Belgija.

[8] Smulkių projektų fondas įgyvendinamas pagal dvi Slovakijos ir Vengrijos bendradarbiavimo programos „INTERREG V-A“ prioritetines kryptis, taigi juo turi būti prisidedama prie jų atitinkamų prioritetinių tikslų. ETBG RDV ir ETBG „Via Carpatia“ veikia Vengrijos ir Slovakijos pasienyje.

[9] *2017 m. ETBG stebėsenos ataskaita*, (RK, 2018 m.).

[10] *ETBG reglamento taikymo vertinimas*, („Spatial Foresight“, 2018 m.). http://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/european-territorial/egtc/.

[11] Dėl bazinių duomenų trūkumo kai kurie su efektyvumu susiję rodikliai tik atspindi padėtį galutinio termino dieną, o ne rodo didėjimą per tam tikrą laikotarpį.

Laikotarpiu nuo 2014 m. birželio 21 d. iki 2017 m. gruodžio mėn. iš viso įsteigta 21 nauja ETBG. Tai reiškia, kad bendras ETBG skaičius gerokai – net 44 proc. – padidėjo ir kad šių grupių steigimo sparta nuo ETBG reglamento pradinio patvirtinimo yra išlaikyta.

Daugiau kaip 30 proc. padidėjo ir ETBG narių skaičius – nuo daugiau kaip 600 (2014 m. birželio 21 d.) iki daugiau kaip 800 iki 2017 m. pabaigos. 2016 ir 2017 m. esamų ETBG narių padaugėjo gerokai labiau negu ankstesniais metais, o tai rodo, kad ETBG reglamento pakeitimais sudarytos geresnės ETBG plėtros sąlygos. Tai, kad ETBG reglamentu buvo patikslintos atitinkamos taisyklės, taip pat prisidėjo prie minėtos plėtros.

Mažiausiai 10 ETBG dalyvavo teikiant tarpvalstybines paslaugas – tiek atlikdamos tiesioginį valdymo vaidmenį, tiek netiesiogiai. Dabartinės ETBG planuoja ateityje teikti daugiau paslaugų arba padėti didinti jų įvairovę, pvz., įtraukti tokias paslaugas kaip perspėjimo apie gaivalines nelaimes sistemų diegimas ar tarpvalstybinio lygmens atliekų perdirbimas[12]. Tai rodo, kad ETBG reglamento pakeitimai yra aktualūs.

Apskritai, ETBG nurodo įvairią šios priemonės panaudojimo naudą[13]:

- ✓ remiamos daugiapakopio valdymo struktūros, skatinant taikyti tarpvalstybinius, principu „iš apačios į viršų“ pagrįstus metodus, leidžiančius intensyvinti tarpvalstybinį bendradarbiavimą ir (arba) perkelti jį į aukštesnį lygmenį. Iš dalies pakeistame ETBG reglamente supaprastinta šių grupių narystės keitimo tvarka, todėl padedama atlikti pakeitimus atsižvelgiant į ETBG plėtrą;
- ✓ pasienio regionams sudaromos sąlygos stiprinti bendrą strategijų planavimą ir įgyvendinimą įvairiose srityse, aiškiai įvardijant savo bendrus interesus ir nusistatant bendrą pasienio teritorijai skirtą viziją. Po pakeitimo užtikrintas geresnis paslaugų teikimas;
- ✓ būdamos vienintelės naudos gavėjos, ETBG gali lengviau gauti ES finansavimą, kadangi, teikiant paraiškas dėl ES finansavimo per ETBG, jų nariams tenka mažesnė administracinė našta. Tai ypač pasakytina apie 2014–2020 m. ESI fondų programavimo laikotarpį. Tarpvalstybinis ar tarptautinis ETBG pobūdis taip pat padeda informuoti apie Europos pridėtinę vertę teikiant paraiškas dėl ES finansavimo;
- ✓ tai, kad ETBG turi ES juridinio asmens statusą, didina jų matomumą ir pripažinimą tarp kitų svarbių valdžios institucijų. Jos pripažįstamos tarpininkėmis, galinčiomis inicijuoti naujus tarpvalstybinio lygmens veiksmus ir kartais padaryti svaresnę įtaką sprendimų priėmimo procese;
- ✓ ETBG yra patikimas ir tvarus komunikacijos kanalas, sudarantis geresnes įvairių formų bendradarbiavimo tarpvalstybinėse teritorijose sąlygas.

Tikslai – supaprastinti ETBG steigimą, patikslinti tam tikras nuostatas ir sudaryti sąlygas ETBG veikti platesniu mastu – pasiekti keliais būdais. ETBG dažniau prisideda prie ETB įgyvendindamos projektus ir programų dalis, o ne atlikdamos ETB programų valdymo institucijos vaidmenį. ETBG reglamentas padėjo pasiekti, kad ši priemonė būtų aiškesnė ir plačiau pritaikoma, ypač – tarpvalstybinio lygmens paslaugų teikimo ir ES nepriklausančių valstybių įtraukimo srityse.

Tyrimai[14] taip pat patvirtina, kad daugiau aiškumo užtikrinta tokiose srityse kaip narystės klausimas, ES nepriklausančių valstybių valdžios institucijų dalyvavimas ir santykis tarp

[12] Žr. 10 išnašą.
[13] Žr. 10 išnašą.

ETBG susitarimo ir jų įstatų. ETBG veikimo sąlygos buvo supaprastintos, nes dabar lengviau pasinaudoti ES finansavimu ir paprasčiau daryti susitarimo pakeitimus (pvz., dėl narystės pasikeitimų).

ETBG reglamento priede pateikiamas tarpinstitucinis pareiškimas, kuriame Europos Parlamentas, Taryba ir Komisija susitaria dėti pastangas tiek pačiose institucijose, tiek su valstybėmis narėmis, kad išplėstų galimybes naudotis ETBG. Kalbant apie ES lygmenį, RK sukurta ETBG platforma buvo atnaujinta, ir tai gerokai palengvino galimybę susipažinti su informacija, susijusia su ETBG. Be to, RK dabar aktyviau dalyvauja su ETBG susijusio propagavimo veikloje, įskaitant renginius ir publikacijas.

RK metinė ETBG stebėsenos ataskaita rodo, kad ETBG palaikanti veikla valstybėse narėse intensyvėja. Daugiau valstybių narių propaguoja ETBG, taikydamos vis įvairesnius būdus[15]. Šios veiklos veiksmingumą rodo besiplečianti ETBG priemonės taikymo aprėptis tiek temų įvairovės, tiek aprėpiamos geografinės teritorijos požiūriu. ETBG propagavimo veiklos veiksmingumas smarkiai skiriasi, kadangi ne visos valstybės narės šiuo klausimu yra aktyvios. Nepaisant tam tikrų laimėjimų propaguojant ETBG, tebekyla kai kurių sunkumų, susijusių su galimybe pasinaudoti ETB finansavimu. Tai rodo, kad reikia ir toliau dėti pastangas propaguojant ETBG[16].

3.2. ETBG reglamento veiksmingumas

Veiksmingumu vertinamas santykis tarp panaudotų išteklių ar sąnaudų ir pasiektų pokyčių ar rezultatų[17].

Analizuojant ETBG buvo lyginamos ETBG ir kitos panašios struktūros, veikiančios pagal nacionalinę arba tarptautinę teisę. Padaryta išvada, kad daugeliu atvejų ETBG steigimo sąnaudos yra pernelyg mažos, kad galėtų būti vertinamos kaip tinkamas veiksmingumo rodiklis.

Lyginant ETBG ir kitas pagal nacionalinę arba tarptautinę teisę įsteigtas struktūras, kaip svarbesni nustatyti kiti aspektai:

- ✓ labai svarbiu veiksniu laikomas ETBG įvairiapusiškumas. Įsteigtas ETBG galima pasitelkti siekiant labai įvairių tikslų[18]. Nustačius ETBG užduotis, kurios paprastai formuluojamos gana plačiai, faktines darbo sritis galima lengvai tikslinti, iš pagrindų nekeičiant įstaigos struktūros, be to,
- ✓ vienas iš unikalių ir svarbiausių ETBG privalumų – šios įstaigos yra juridiniai asmenys, todėl joms suteikta teisė vykdyti veiklą atitinkamose šalyse.

3.3. ETBG reglamento aktualumas

Aktualumo rodikliu vertinama, kokiu mastu ETBG reglamento tikslai ir nuostatos atitinka galimų ETBG narių poreikius[19].

---

[14] Žr., pavyzdžiui, *Krzymuski and Kubicki* (2014) ir *Krzymuski* (2017).

[15] RK, 2017a. 2016 m. ETBG stebėsenos ataskaita ir Šengeno erdvės krizės poveikis ETBG veiklai.

[16] RK, 2017b. Sanglaudos politikos įgyvendinimo supaprastinimas. Seminaras Europos teritorinio bendradarbiavimo (ETB) klausimais. Galutinė ataskaita. Briuselis.

[17] Pagrindiniai rezultatai atspindi tik kokybinę padėtį. Norint gauti kiekybinių duomenų, kurie leistų palyginti su ETBG siejamas sąnaudas su tomis, kurias patiria panašios nacionalinės arba tarptautinės teisės pagrindu veikiančios struktūros, reikia atlikti išsamią analizę, pasitelkiant kontrolines grupes.

[18] Norėdami gauti daugiau informacijos, žr. RK (2018).

[19] Dėl bazinių duomenų trūkumo dauguma rodiklių ir jų pakategorių tik atspindi padėtį galutinio termino dieną, o ne rodo didėjimą per tam tikrą laikotarpį.

Įvertinę ETBG reglamento pakeitimus, kuriais jame išplėstas ETBG kūrimo tikslas ir jų pritaikymo sritis, galime daryti išvadą, kad daug šiuo metu veikiančių ETBG, siekdamos savo konkrečių teminių tikslų, naudoja ne ETB, o kitas ES lėšas.

Nuo 2014–2020 m. programavimo laikotarpio pradžios ETBG dalyvavimas ETB veikloje buvo iš esmės grindžiamas tvirtesniais teisiniais ryšiais tarp ETBG reglamento ir ES sanglaudos politikos srities reglamentų[20], ir bendras ETBG dalyvavimo bendradarbiavimo programose rodiklis reikšmingai išaugo. Beveik pusė ETBG dabar dalyvauja įgyvendinant ETB programas, daugiausia kaip partnerės viename ar keliuose projektuose.

Vis dėlto ETBG reglamento pakeitimai nepaskatino įsteigti naujų ETBG, kurios veiktų kaip ETB programų valdymo institucijos. Taip pat pažymėtina, kad ETBG labai retai pasinaudoja galimybe veikti kaip vienintelės atitinkamų veiksmų naudos gavėjos. Taip gali būti dėl to, kad, ypač ankstyvaisiais 2014–2020 m. programavimo laikotarpio etapais, ETB programas reikėjo labai daug tikslinti[21], ir galbūt būtent tai atgrasė galimus vienintelius naudos gavėjus nuo paraiškų teikimo.

Vis dar esama neaiškumų. ETBG reglamento 8 straipsnio 2 dalyje daroma skirtis tarp susitarimo vykdymo užtikrinimo tikslais taikytinos teisės (g punktas), teisės, kuria reglamentuojama ETBG organų veikla (h punktas), ir teisės, kuria reglamentuojama ETBG veikla (j punktas). Akivaizdu, kad taikytina teisė susitarime apibrėžiama atsižvelgiant į visus tris elementus, tačiau lieka neaišku, kiek išsamus turėtų būti taikytinos teisės, „tiesiogiai susijusios su ETBG veikla“, sąrašas[22]. Komisijos nuomone, „tiesiogiai susijusi“ teisė turėtų būti glaudžiai susieta su „nurodytomis užduotimis“: ETBG, įsteigta tam, kad valdytų ligoninę, privalės atlikti konkretesnių užduočių negu ETBG, kurios paskirtis – vystyti (plačiąja prasme) jai priskirtą teritoriją.

3.4. Europos pridėtinė vertė

Europos pridėtinės vertės rodikliu vertinama, ar ETBG buvo įsteigtos dėl to, kad taikomas ETBG reglamentas. Europos pridėtinė vertė yra glaudžiai susijusi su tipine nauda, kurios tikimasi iš ETBG[23]. ETBG privalumai, palyginti su panašiais juridiniais asmenimis, suteikia vertingos kokybinės informacijos, padedančios įvertinti ETBG teikiamą Europos pridėtinę vertę:

Remiantis literatūra[24], privalumai tokie:

- ✓ kaip juridiniai asmenys, ETBG padeda sparčiau ir veiksmingiau priimti sprendimus tarpvalstybiniais klausimais, dalyvaujant kelioms valdžios institucijoms;
- ✓ ETBG padeda užtikrinti veiklos nuoseklumą, tęstinumą ir koordinavimą, skatina siekti bendrų tikslų ir stabilizuoja bendradarbiavimą tarpvalstybinėse teritorijose;

[20] Žr., pavyzdžiui, dokumentą *Europos teritorinio bendradarbiavimo grupė – teritorinio bendradarbiavimo Europoje skatinimo ir gerinimo priemonė* (Europos Parlamentas, 2015 m.), pp. 31-41.

[21] RK, 2017b. Sanglaudos politikos įgyvendinimo supaprastinimas. Seminaras Europos teritorinio bendradarbiavimo (ETB) klausimais. Galutinė ataskaita. Briuselis.

[22] Žr. 10 išnašą.

[23] Iš teritorinių bendradarbiavimo struktūrų ir tinklų, kurie įsteigti vien tik ETBG priemonėmis, nepavyko gauti nei kiekybinių, nei kokybinių duomenų. Renkant duomenis 2017 m. stebėsenos ataskaitai paaiškėjo, kad ETBG perprasti šį rodiklį buvo pernelyg sunku. Todėl išvados apsiriboja kokybiniu juridinio asmens steigimo pagal ES teisę privalumų, palyginti su kitais nacionaliniais ar tarptautiniais juridiniais asmenimis, vertinimu.

[24] Toliau pateikiama informacija grindžiama visų pirma ETBG atsakymais, pateiktais 2017 m. stebėjimo ataskaitai reikalingų duomenų rinkimo etapu, ir *Zillmer and Luer* (2017 m. p. 15–21).

- ✓ į ETBG žvelgiama kaip į subjektus, nepriklausomus nuo atskirų politinių sprendimų ir įvykių, kurie galėtų sukliudyti priimti ar įgyvendinti priemones, kurios būtų naudingos bendradarbiavimo teritorijose, peržengiančiose valstybių sienas;
- ✓ ETBG suteikia bendradarbiavimo teritorijoms derybinės galios, padedančios joms ginti savo interesus, ir
- ✓ ETBG švelnina atskiriamąjį vidinių sienų poveikį, taip prisidėdamos prie ES sanglaudos ir didindamos ES politikos matomumą vietos lygmeniu.

Europos pridėtinę vertę patvirtina daugelis ETBG, pabrėždamos naudą, kurios joms nepavyktų realizuoti be ETBG priemonės.

3.5. Supaprastinimas

Supaprastinimo laipsnis vertinamas remiantis tuo, ar buvo sumažintos administracinės sąnaudos bei našta ir ar intervencija užtikrina, kad veikti būtų galima sparčiau ar paprasčiau. ETBG atveju tai ypač aktualu pradiniame etape.

Rodikliai ir (arba) išvados rodo, kad pradiniai laikotarpiai buvo trumpesni. Tai ypač svarbu kalbant apie etapą, kuris apima laiko tarpsnį nuo pirmojo susitarimo projekto pateikimo iki ETBG įregistravimo. Tai, kokio tipo ETBG yra steigiamos, taip pat tai, kokia įgyjama ETBG steigimo patirtis, gali nulemti geografiniai skirtumai.

Remiantis rodikliais, ETBG reglamentu kai kurie aspektai buvo supaprastinti. Tačiau būtinybė paprastinti su ETBG susijusius teisės aktus kyla ne tik (ir nebūtinai pirmiausia) iš ETBG reglamento, bet dažnai ir iš valstybių narių nacionalinės teisės.

Padarytu pakeitimu patikslinti įvairūs ETBG reglamento aspektai, visų pirma, darbuotojų įdarbinimo klausimas, ETBG susitarimo ir įstatų skirstymas ir eiliškumas, įvairių subjektų narystė ir ES nepriklausančių valstybių dalyvavimas. Taigi taip šiose srityse atkreiptas dėmesys į ETBG (galimų) suinteresuotųjų subjektų poreikius.

4. PASIŪLYMAI DĖL PATOBULINIMO[25]

Esminis principas svarstant bet kokius tolesnius pakeitimus – ETBG priemonę išlaikyti kuo stabilesnę, kadangi kiekvienas pokytis paprastai lemia naujų netikrumo apraiškų. Galiojant dabartinei tvarkai, sudaryti geresnes sąlygas naudotis ETBG galima užtikrinant geresnį valstybių narių ir patvirtinimo institucijų tarpusavio informavimą ir veiksmų koordinavimą, taip pat vykdant aktyvesnę propagavimo veiklą, susijusią su ES finansavimo priemonėmis.

ETBG – vis dar palyginti nauja priemonė, ir daugelis potencialių dalyvių neturi nei su ja susijusios patirties, nei žinių. Dėl šios priežasties reikia daugiau informacijos, visų pirma dėl teisinių klausimų, susijusių su ETBG kūrimu ir jų įstatų bei susitarimo rengimu.

ETBG steigimo procese dažniausiai dalyvauja kelios valstybės narės – ETBG reglamentą jos gali įgyvendinti skirtingais būdais. Užtikrinti didesnį teisinį tikrumą tiek ETBG partneriams, tiek dalyvaujančiosioms valdžios institucijoms gali padėti standartizuoti reikalavimai ir procedūros. Todėl ir toliau bus rengiami reguliarūs patvirtinimo institucijų susitikimai ir informacijos mainai ir jų metu bus sprendžiami minėti klausimai.

Taip pat reikėtų geriau koordinuoti potencialių ETBG narių ir patvirtinimo institucijų ryšius bei pastarųjų tarpusavio ryšius įvairiose valstybėse narėse. Be administracinių klausimų,

[25] Pasinaudojant duomenimis iš šių leidinių: „Europos teritorinio bendradarbiavimo grupių (ETBG) patirtis“ („Moro Praxis“, 2017 m.), „Europos teritorinio bendradarbiavimo grupė – teritorinio bendradarbiavimo Europoje skatinimo ir gerinimo priemonė“ (Europos Parlamentas, 2015 m.) ir „ETBG reglamento taikymo vertinimas“ („Spatial Foresight“, 2018 m.).

reikia susitarti ir dėl ETBG turinio. Šis procesas būtų sklandesnis užtikrinus, kad tarp patvirtinimo institucijų, ETBG ir RK vyktų informacijos ir gerosios patirties mainai.

Jei ETBG priemonė būtų geriau propaguojama įgyvendinant ES finansavimo programas, būtų veiksmingiau skatinama ja naudotis ir didinamos jos galimybės gauti ES finansavimą, kaip numatyta Komisijos pasiūlymo COM(2018) 374 3 straipsnyje[26]. Tai būtų ypač svarbu prasidedant kitam programavimo laikotarpiui (po 2020 m.).

Naujos pasiūlytos priemonės, kaip antai Europos tarpvalstybinio bendradarbiavimo mechanizmas (ECBM)[27], kuriomis siekiama paskatinti savanoriškai susitarti, kad vienos valstybės narės taisyklės būtų taikomos ir konkrečiam bendro ekonominio intereso projektui arba paslaugoms kaimyninėje valstybėje narėje, taip pat palengvins ETBG darbą, kadangi dėl savo grynai institucinio pobūdžio jos negali užsiimti teisinių ir administracinių kliūčių šalinimu[28]. ETBG turi potencialo spręsti kitus klausimus, į kuriuos atkreipiamas dėmesys Komisijos komunikate dėl ekonomikos augimo ir sanglaudos skatinimo ES pasienio regionuose[29], pvz., užtikrinti geresnį tarpvalstybinį prieinamumą arba skatinti geriau sutelkti sveikatos priežiūros paslaugas (pvz., Serdanjos tarpvalstybinės ligoninės ETBG).

ETBG padeda išsiaiškinti, kokios priemonės veiksmingiausios siekiant išvengti atvejų, kai ES teisę valstybės narės taiko skirtingai. Galima tolesnių veiksmų sritis – ETBG patirties pavyzdžių panaudojimas atvejų tyrimams, susijusiems su tuo, kaip šiuos skirtumus stengiamasi pašalinti.

5. IŠVADOS

Iš dalies pakeistu reglamentu siekiama supaprastinti ETBG steigimą ir veikimą ir patikslinti tam tikras esamas nuostatas. Jis padėjo ne tik gerokai, net 44 proc., padidinti bendrą ETBG skaičių, bet ir užtikrinti didesnį ETBG veiksmingumą ir efektyvumą skatinant bendradarbiavimą ES politikos įgyvendinimo srityje.

Remiantis su efektyvumu, veiksmingumu ir aktualumu susijusiais rodikliais atlikta analizė rodo, kad tikslai supaprastinti ETBG steigimą, patikslinti tam tikras nuostatas ir sudaryti sąlygas ETBG priemonę naudoti platesniu mastu buvo pasiekti.

ETBG reglamentas padeda geriau suprasti ir plačiau panaudoti ETBG priemonę, ypač tarpvalstybinių paslaugų teikimo srityje. Be to, daugiau aiškumo užtikrinta tokiais aspektais kaip narystės klausimas, ES nepriklausančių valstybių valdžios institucijų dalyvavimas ir santykis tarp ETBG susitarimo ir jų įstatų. Nors nuo 2014–2020 m. programavimo laikotarpio pradžios ETBG narių skaičius išaugo daugiau kaip 30 proc., kad atsirastų ETBG, susijusių su išorės aspektu, prireiks konkrečių įvairiais lygmenimis veikiančių subjektų veiksmų.

Apskritai, ETBG kur kas aktyviau dalyvauja bendradarbiavimo programose, bet tik nedaugelis iš jų įgyvendina ETB projektus kaip vienintelės naudos gavėjos arba valdo programą (arba jos dalį).

Europos pridėtinę vertę patvirtina daugelis ETBG, pabrėždamos naudą, kurios joms nepavyktų realizuoti be ETBG priemonės.

---

[26] Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl konkrečių nuostatų, taikomų siekiant Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslo („Interreg“), kuriam skiriamos Europos regioninės plėtros fondo ir išorės finansavimo priemonių lėšos (3 straipsnis), COM(2018) 374 *final*, 2018 5 29.

[27] Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl mechanizmo teisinėms ir administracinėms kliūtims tarpvalstybiniu mastu šalinti, COM(2018) 373 *final*, 2018 5 29.

[28] Reglamento (EB) Nr. 1082/2006 7 straipsnio 4 dalyje nurodoma, kad ETBG kontrolės galios nesuteikiamos.

[29] COM(2017) 534 *final*, 2017 9 20.

Iš dalies pakeistas ETBG reglamentas padėjo supaprastinti padėtį. Tačiau būtinybė paprastinti ETBG teisės aktus kyla ne tik ES lygmeniu, bet ir iš valstybių narių nustatytų papildomų sąlygų.

ETBG propagavimo veiklos efektyvumas skirtingose šalyse skiriasi. Nepaisant papildomų propagavimo pastangų, siekiant padidinti ETBG priemonės veiksmingumą ir efektyvumą skatinant bendradarbiavimą ES politikos įgyvendinimo srityje, pastangas reikės dėti ir toliau.

Įvertinus nustatytus sunkumus, yra pagrindo manyti, kad didesnį teisinį tikrumą dėl ETBG ir patvirtinimo institucijų būtų galima užtikrinti ne darant tolesnius ETBG reglamento pakeitimus, o standartizavus reikalavimus ir procedūras. Jei norima ETBG veiklą padaryti efektyvesnę ir pritaikyti joms paprastesnę tvarką, valstybės narės turi geriau koordinuoti tarpusavio veiksmus, nes tik tai padės kokybiškiau aiškinti ir taikyti reglamentą, įveikti dėl skirtingo įgyvendinimo kylančius sunkumus ir koordinuoti nevienodas nacionalinės teisės sistemas. Geresnis ETBG propagavimas įgyvendinant ES finansavimo priemones – visų pirma ETB programas – padidins jų galimybes gauti ES finansavimą.